

CASE STUDY

INTERNATIONALE SAMENWERKING MET EGYPTE

*Jan Derks, Joost Ossevoort, Paul Bonné**

■ Het zijn roerige tijden in Egypte. Zowel politiek als economisch. Toch gaat de Nederlandse watersector door met haar activiteiten in dit land met haar indrukwekkende Nijldelta. En zoals het in Nederland ook gaat in droge tijden wil iedereen een beetje van dit water om de landbouwproducten niet te laten verdorren. Daartoe is een ingenieus kanalenstelsel ontwikkeld met een hoofdsysteem en subsystemen: secundaire en tertiaire waterwegen. In de omgeving van Alexandrië, om precies te zijn in het El Mahmoudia District, is een Brabants consortium van waterschappen actief om de partners te helpen bij verschillende integrale watervraagstukken. Onder de vlag van het Water Operator Partnership Egypt-Netherlands (WOP EG-NL) ondersteunen zij het El Mahmoudia Integrated Water Resources Management District (IWRMD) bij het opzetten van regionaal watermanagement.

■ Zoetwater wordt in Egypte door diverse factoren negatief beïnvloed. Naast lozingen van afvalwater zijn het vooral de problemen met de diffuse verontreinigingen vanuit de landbouw en de problemen veroorzaakt door het dumpen van huishoudelijk afval, die om aandacht vragen. De aandacht in het WOP-project in El Mahmoudia richt zich op de problematiek van gedumpt huishoudelijk afval, de optimalisatie van beheer en onderhoud van de lokale en regionale watergangen, en een eerlijke waterverdeling.

Situatieschets

Voor de aanleg van de Aswandam overstroomde de Nijldelta tweemaal per jaar. Na ingebruikname van de dam (1970) ontstond er een enorm verziltingsprobleem. Vandaar dat de Egyptische overheid koos voor de aanleg van een irrigatie- en drainagesysteem middels een stelsel van kanalen.

In het nieuwe millennium heeft het Ministry of Water Resources and Irrigation (MWRI) de wil uitgesproken om het watermanagement in Egypte op een hoger plan

te brengen door het verder te ontwikkelen. Dit heeft in 2004 geleid tot het opstellen van het National Water Resources Plan (NWRP), en het lanceren van het Integrated Irrigation Improvement Project (IIIMP).

Het NWRP richt zich op een robuuste waterverdeling over de verschillende gebruikers op nationaal en provinciaal niveau. Voor zes provincies wordt samen met de gebruikersgroepen een Integrated Water Resources Management Plan opgesteld.

Het IIIMP richt zich voornamelijk op optimalisatie van het irrigatie- en drainagesysteem in drie provincies. Doel van het IIIMP is het verbeteren van het management inzake irrigatie en afvalwater en het verbeteren van de efficiëntie van geïrrigeerde landbouwgronden en diensten. Om dat te bereiken heeft het ministerie, gebaseerd op projectervaringen, besloten om de watermanagementinfrastructuur aan te pakken. Dit ging samen met een institutionele hervorming en het inzetten op gebruikersparticipatie. Belangrijkste rol ligt nu bij de Integrated Water Resources Management Districten (IWRMDs), die opgericht zijn voor de verbeteringswerkzaamheden van

* **Jan Derks**, waterschap Aa en Maas – medewerker gebiedsgericht waterbeheer;

Joost Ossevoort, waterschap De Dommel – adviseur watersysteem;

Paul Bonné, World Waternet – Regional Director East Africa and South East Asia.

het irrigatie- en drainagesysteem. Lokale stakeholders kunnen via participatie hun stem laten horen en voor de overheid zijn deze nieuwe organisaties belangrijk om de wateruitgaven ook naar de toekomst toe te kunnen bekostigen.

De IWRMDs hebben vanuit het ministerie (MWRI) de taak gekregen om waterissues in hun district integraal en duurzaam op te lossen in samenwerking met de verschillende (water)sectoren. Echter, deze districten zijn recent opgericht en hebben naast een gebrek aan capaciteit en kennis en kunde, te weinig managementervaring om dit adequaat op te pakken. Hierdoor bestaat momenteel binnen de districten sterke behoefte aan ondersteuning op het gebied van (water)management en dat is juist de kracht van de Nederlandse watersector. Een belangrijke input dient te worden geleverd op het gebied van efficiënt en effectief gebruik van de schaarse waterbronnen.

Het IWRMD Mahmoudeya ligt in de provincie Beheira. (Zie kaart). Voor Beheira is via het NWRP-project een provinciaal plan op- en vastgesteld. In Mahmoudeya zijn gebruikersorganisaties binnen het Integrated Water Resources Management District opgezet en is reeds een deel van het irrigatie- en drainagesysteem gerenoveerd. De gebruikers op lokaal niveau zijn nauwelijks op de hoogte van het provinciaal plan. Om de ambitieuze doelen vanuit het provinciaal plan te kunnen realiseren, moet de lokale samenwerking tussen de gebruikers en het IWRMD aanzienlijk verbeteren. Echter, de IWRMDs missen de kennis en de vaardigheden om met de stakeholders tot integrale oplossingen te komen voor complexe problemen; “they are recently established and lack in capacity and know-how for proper management” (project manager IIIMP en hoofd Planning Sector MWRI). Vandaar de samenwerking met de Brabantse waterschappen. Deze samenwerking is vraaggestuurd. Kennis en ervaring van de waterschappen worden gedeeld met de Egyptische partners. Opdrachtgever voor het project zijn de Nederlandse waterschappen, vertegenwoordigd door de Dutch Water Authorities (DWA).

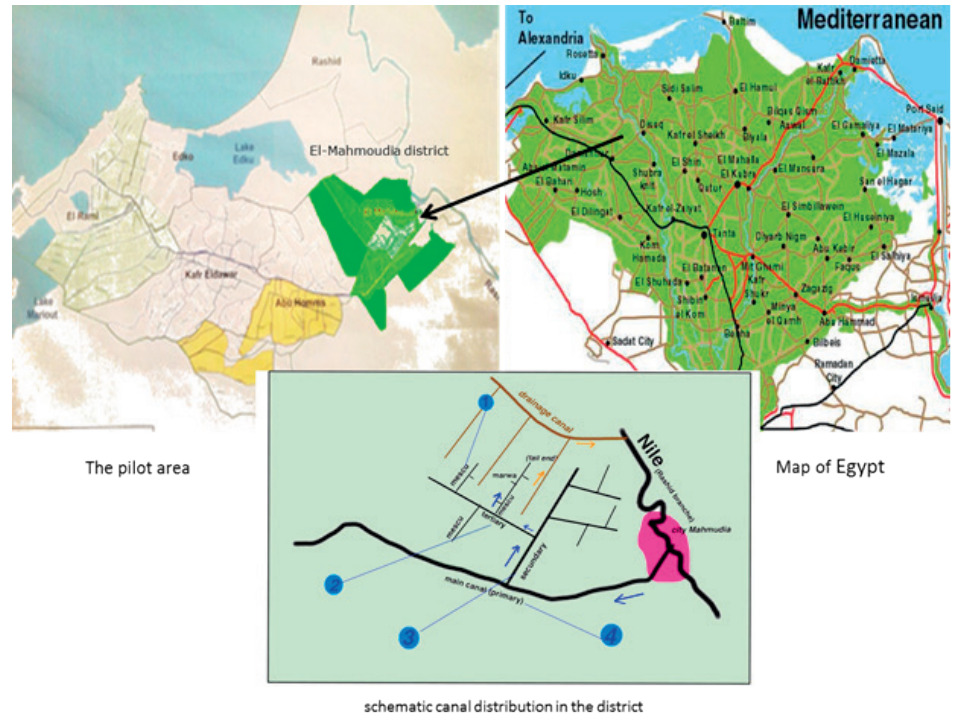
Voor ons, waterschappers, is het een uitstekende mogelijkheid om ervaring op te doen met het oplossen

van problemen rekening houdend met ingewikkelde lokale en politieke omstandigheden. Onze Egyptische partners lopen veelal tegen dezelfde problemen aan als wij. Als voorbeelden noemen we hier het vrijhouden van zones ten behoeve van onderhoud, watertekort, eerlijke en betere waterverdeling en de communicatie, zowel intern als extern. Het verschil met de Nederlandse situatie is dat de districten in de Nijldelta een gebrek hebben aan capaciteit en dat er rekening moet worden gehouden met ingewikkelde politieke omstandigheden. De diverse instanties functioneren daarbij als losstaande eilandjes. Net zoals bij ons in Nederland kan er door intensief accountgericht en gebiedsgericht samen te werken veel bereikt worden.

Het project

Om de problemen in Egypte aan te pakken hebben het ministerie, de waterdistricten en de andere stakeholders (landbouw, gemeenten, etc.) elkaar hard nodig. Het is belangrijk dat zij op de hoogte zijn van elkaars belangen. Vandaar dat het project is ingestoken op basis van de zgn. Mutual Gains Approach (MGA). Deze in de Verenigde Staten ontwikkelde consensusbenadering is binnen het project gekoppeld aan de Nederlandse praktijk van onderhandelen over vaak lastige ruimtelijke vraagstukken. Bij MGA worden de belanghebbenden (stakeholders) betrokken bij een gebiedsprobleem en worden hun belangen meegenomen bij het komen tot een aantal oplossingen. Binnen MGA wordt stilgestaan bij ieders belang, want hiermee creëer je ook ruimte om te komen tot oplossingen die meerdere belangen dienen. In tegenstelling tot een democratisch besluit (‘je hebt winnaars en verliezers’) wordt gezocht naar een win-winsituatie. Voordeel is dat deze oplossingen door meerdere partijen worden gesteund. Oftewel, MGA staat voor: elkaars belangen kennen en verkennen of we gezamenlijk de taart groter kunnen maken zonder echte winnaars of verliezers.

In 2015 is het project gestart. De eerste stap in het project bestond uit een introductie in de MGA-methodiek en joint fact finding voor de drie genoemde problemen in Egypte. Door de problematiek aan te vliegen vanuit MGA werd het de deelnemers duidelijk dat er altijd meerdere belangen spelen en dat het

bij onderhandelen van belang is om door te vragen. Een belang krijg je helder door de ‘waarom’ vraag te stellen. Denk hierbij aan de vragen van een kind. Na 4 keer ‘waarom’ ben je als ouder wel bij de kern van je boodschap aanbeland. Omdat het ook belangrijk is dat we het over hetzelfde hebben, is joint fact finding noodzakelijk. Hiermee brengen we iedereen op hetzelfde kennisniveau. Dat gebeurde in augustus 2015 in de tweede missie van stap 1. Door kennisdeling op de drie problemen kwamen de deelnemers op hetzelfde punt uit. De eerste stap gebeurde nog zonder stakeholders. In stap 2 van het project worden deze wel betrokken en gaan we richting waardecreatie. In de eerste stap merkten we wel dat de meeste winst bij de deelnemers in de persoonlijke sfeer werd bereikt; onderhandelingen tussen instituties was een stuk lastiger.

Tijdens stap 2 in januari 2016 werden de nieuwe stakeholders kort geïntroduceerd in de wereld van MGA. De volgende stakeholders bleken essentieel voor het MGA-proces: burgemeester, regionale vertegenwoordiger van het ministerie van Volksgezondheid, regionale vertegenwoordiger van het ministerie van Milieu, dorpshef en politief. Tijdens de stap van waardecreatie gaat het om het zoeken naar oplossingen. Omdat het kanalsysteem te uitgebreid is (19 kanalen) werd gekozen voor twee pilotkanalen. Daarnaast werden er twee zogenaamde ‘buddy kanalen’ aangewezen om de opgedane ervaring bij de twee pilotkanalen meteen toe te passen. Een veldbezoek aan de twee geselecteerde kanalen werd gebruikt om de problemen te identificeren en om te kijken welke stakeholders betrokken zijn. Resultaat van deze veldtrip was:

- de uitkomsten van de joint fact finding werden gecheckt op basis van kwesties die spelen bij de twee pilotkanalen
- een selectie van kanaal- en probleemgerelateerde stakeholders
- uitgenodigde stakeholders voor een bijeenkomst

Na een inventarisatie van de problemen die spelen bij beide kanalen werd gezocht naar mogelijke oplossingen. Er werden tal van oplossingen aangedragen. Natuurlijk had elk kanaal zijn eigen problemen, maar door het veldbezoek waren we in staat om nu ook onze kennis en ervaring in de twinning in te brengen. Uiteindelijk konden de projectpartners de aangedragen oplossingen in drie thema's onderbrengen: onderhoud en handhaving, waterverdeling en waterpeilbeheer, en huishoudelijk afvalstoffenmanagement.

Deze drie thema's worden in de volgende projectstappen verder uitgediept. Tijdens de twinning (stap 2) bleek het lastig om fulltime aan de slag te gaan met de stakeholders en bleek het lastig voor hen om buiten bestaande kaders te denken. Om de tijd efficiënter te besteden, inspirerende voorbeelden te laten zien en om meer focus te creëren, zal de volgende projectstap naar alle waarschijnlijkheid in september 2016 in Nederland plaatsvinden. Voor de missies naar Nederland is afgesproken dat er per groep ook een stakeholder wordt uitgenodigd. Op deze wijze kunnen we later in het project wel de stap naar oplossingen zetten. Oplossingen die meerdere belangen dienen.